

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Secvnda. Vult, quòd sequens minùs probabilem dubitare debeat de
peccato; & quòd judicium reflexum impossibile, & inutile sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

Erinā, & pietate celeberrimos numerat pro se Doctores sententia affirmans usum probabilitatum, quā numeret sententia affirmans Deiparam in peccato conceptam.

N. 56. Contra 5. quia si sententia affirmans Deiparam sine labe conceptam est tantum probabilis, aderit periculum falsitatis, & cultus eam falsitatem supponens erit materialiter malus; ab hoc autem Riccius numquam se liberabit, etsi dicat, quod illud periculum contemnitur, quia adest laudabilis, & pius erga Deiparam voluntatis affectus; quod bonum longē præponderat periculo illius mali intellectualis: Contra enim est, quia non tantum adest periculum mali intellectualis, quod est falsitas, sed etiam periculum mali moralis, nempe honor, & cultus omnino indebitus Deiparæ, si non est sine labe concepta: tam enim peccatur non honorando, quando honor debetur, quā peccatur honorando, quando honor non debetur: ergo sicut licet sequi sententiam probabilem de Immaculatâ Conceptione, & benè sequimur, nec hoc negari potest, etsi adit periculum falsitatis, & cultus indebiti, & immeriti, seu peccatum materiale intellectus, & voluntatis, cur non in aliis materiis? Rursus sicut in hac materiâ non datur præceptum vitandi peccatum materiale intellectus, & voluntatis, ita nec in aliis; immò sicut ibi illud præceptum, si fortè datur, quia tamen non est certum, non obligat, ita nec alibi, quia si fortè datur, certò non constat. Nec dici potest articulum Conceptionis non esse materiam fidei: est enim in eo sensu, quo omnes intelligimus, quatenus est materia definibilis, & habet fundamentum in Scripturâ; hoc enim vocamus materiam fidei; etsi non sit materia fidei in hoc alio sensu, nempe, quod sit definita, & credenda de fide.

N. 57. Contra 6. quia dum Riccius dicit n. 22. quod Pontifices unice vetuerint, ne quis voce, aut scripto doceat sententiam non piam; non autem ne quis hanc intus suâ in mente teneat, quod idem dicit de damnatis ab Alexandro VII. & Innoc. XI. quod unice prohibuerint, ne quis eas doceat, defendat, edat; nõ autem, ne quis mentaliter eas teneat; dum hæc, inquam, dicit, eo ipso approbat principium, quod alibi rejicit, nempe, quoties lex non constat, non datur: sed lex damnans ne quis mentaliter eas damnatas teneat, non constat; ergo non datur.

Contra 7. quia dum dicit, quod quoties Pontifices dispensarunt, fuerunt moraliter certi id sibi licere, duo confundit; vel enim Papæ fuerunt semper moraliter certi de ob-

jecto; & hoc non, quia fides adhibita doctissimis, ac piis viris non dat certitudinem moralem speculativam de veritate rei, cum illis plerumque opponerentur alii æquè doctissimi: ergo Papæ non semper fuerunt moraliter certi de veritate directâ rei: vel fuerunt semper certi moraliter reflexè, quatenus est moraliter certum licere, quod viri doctissimi dicunt verum, siue probabiliter, siue probabilius illud dicant? & sic manus dat Probabilistis Reflexistis.

SECTIO II.

Vult quod sequens minus probabilem dubitare debeat de peccato; & quod iudicium reflexum impossibile, & inutile sit.

§. I.

Ejus Fundamenta.

SUMMARIUM.

- Ait ex jure esse peccatum operari cum scrupulo peccati, multo magis cum opinione probabilitate peccati, n. 58. 59.*
- Ait quod iudicium directum incertum non possit dare certitudinem reflexo, n. 61. 62. 63.*
- Ait nostram doctrinam, quod quis possit esse certus de honestate formali, quin sit de objectivâ, destruere regulam, Tene certum, n. 64.*
- Ait nostrum principium, Licet operari juxta probabilem, esse falsum, tantum abesse, ut sit certò verum, n. 65.*
- Ait quod nisi asseratur revelatio, numquam credit, quod prudenter agat, qui sequitur probabilem, n. 66.*
- Ait certitudinem nostri principij esse purè voluntariam, & ex libidine, n. 68.*
- Voluntas non mixta rationi est libido, ait S. Aug. ibid.*
- Aristoteles ait, quod idiotæ facile pronuntiant, ibid.*
- Cur S. Augustinus vocetur à Nebrigenli Academicus? Ibid.*
- Ait dari præceptum vitandi peccata materialia, n. 69.*
- Ait legem vetare, ne fiat, non verò, ne culpabiliter fiat: & mirandum, quod oppositum affirmemus, n. 70.*
- Ait finem legis non esse removere culpas, sed removere peccata materialia, ibid.*
- Ait quod si peccata materialia vitanda non essent, nescientes legem, instruendi non essent, n. 71.*
- Ait charitatem obligare, ut vitemus peccata materialia: & quod si vitanda non essent, nemo dolere possit de peccato, ut est Dei offensâ, ibid.*
- Ait de peccatis materialibus etiam invincibili-*

ter patris dolendum, ibid.
*Suadet exemplo Divi Augustini. D. Magdale-
na de Pazzi, & S. Theresie, & ex damna-
ta ab Innocent. XI. Licetum est gaudere de
parricidio, n. 72.*
*Ait Judaeos dolere debuisse de Christi D. morte;
est ea mors foret illis extrinsece probabilis,
quod non esset peccatum, n. 73.*
*Ait, ideo operantes rem malam, sub certitudi-
ne morali de non malitia, non dolere debere,
quia ea malitia non fuit libera: e contra in
Probabilistis, n. 74.*
*Ait vel licere Medico, Judici &c. usum minus
probabilis; vel nullam in materia licere, n. 76.*
*Ait bonitatem, & malitiam operis non pendere a
nostro judicio, sed a naturam actus, ibid.*
*Ait in omni probabilitate esse peccati periculum,
n. 77.*
*Ait nos sape negare omnes probabiles esse tutas,
n. 78.*
*Ait quod sicut in rebus transitorijs non fidimus
probabilitati, ita nec in aeternis, ibid.*

N. Afferro sub unicum intuitum rationes
58. M. Riccij ex Ordine S. Aug. qui cap.
M. Ric. 4. hac habet.

Prima est; quia qui deliberatè vult exer-
cere opus, de quo probabiliter dubitatur,
vel dubitare debet, an sit peccatum; peccat:
sed operans ex opinione probabili exercet
deliberatè opus, de quo debet dubitare, im-
mò dubitat probabiliter, an sit peccatum;
ergo peccat. Maior est communis, & patet,
tum quia ita operans non curat de peccato;
tum quia ex cap. *Inquisitionis*. de Sent. excom.
Papa docet explodendam omnem concien-
tiam ex credulitate levi, & temeraria de pec-
cato, seu de impedimento matrimonij, ut
actus conjugij sit licitus: tum quia ex cap.
Per tuas. 2. de Simoniâ, dicitur de Monacho
ordinato ab Episcopo, cognito post Ordine
susceptum, & credito ex aliquorum re-
latione ut simoniaco: dicitur, inquam, quod
Monachus (qui nec volebat in Ordine sus-
cepto ministrare, nec ad alios Ordines ab eo-
dem promoveri) possit in ordine suscepto
ministrare, etsi non ad superiores Ordines
ascendere; & suadet, ut conscientiam scrup-
ulosam deponat: ergo si est peccatum face-
re opus, quod ex serupulo dubitatur pec-
catum, quantò magis ponere opus, quod ex
ratione probabili dubitatur esse peccatum?
Minor probatur; quia quoties probabiliter
tantum cognoscitur opus ut rectum, assen-
sus de ejus rectitudine non est certus, sed
cum formidine probabili de opposito etiam
tantum probabilis, ejus oppositum est etiam

probabile, alias rectitudo esset certa: ergo
eo ipso quod rectitudo est tantum probabi-
lis opinanti, eo ipso formidat de probabili-
te opposita: ergo operans ex sola probabili-
tate rectitudinis ponit opus de quo dubitat,
an sit peccatum; cognoscit enim utramque
probabilitatem: ergo manifestè peccat.

Nec dici potest 1. quod licet iudicium de N.
rectitudine operis sit incertum, attamen iudi-
cium reflexum fundatum in principis, quod
licitum sit sequi opinionem probabilem, seu
iudicium directum incertum de rectitudi-
ne, illud, inquam, iudicium reflexum sit
certum.

Contra enim est 1. ait Riccius n. 3. quia N.
hac doctrina est omnino absurda; si enim 60.
esset intolerabile dicere, *operare cum dubio peccati*,
peccati, intolerabilius est dicere, *tene peccato*,
te non peccare in opere, quod est dubium, an
sit peccatum; illud enim est tantum contra
Dei timorem; hoc est contra lumen rationis:
sed nos dicimus hoc: nam iudicium direc-
tum enuntiat illud opus non esse immane à
periculo peccati; iudicium autem reflexum
dicit, quod non sit peccatum ponere illud
opus: ergo.

Contra 2. quia, ait, iudicium directum N.
incertum non potest dare certitudinem iudi-
cio reflexo: ergo si iudicium directum non
liberat à periculo peccati, nec iudicium re-
flexum liberabit.

Contra 3. ait, quia implicat in terminis N.
ut ideo certum sit illud opus fieri sine pec-
cato, quia incertum est ipsum non esse pec-
catum: sed hoc accidit in casu nostro; adeo
enim per iudicium reflexum tum certus, il-
lud opus esse sine peccato, quia per iudicium
directum sum incertus illud opus non esse
peccatum: ergo.

Contra 4. ait n. 5. *ad finem*; quia non ap-
paret, quomodo cognitio directa, vel recte-63.
xa transferre possit objectum de formaliter
bono in formaliter malum.

Contra 5. ait n. 6. & 7. quia si hec nostra N.
responsio tenet, nempe quod operans ex 64.
probabili sit certus de honestate formali sui
actus, licet sit incertus de objectiva, sequi-
tur, quod omnia jura, & Scripturae, & Pa-
trum dicta, quibus definitur, eligendum es-
se certum, & tutum, sint ridicula: num-
quam enim illa regula, *Tene certum, dimitte*
incertum, habebit locum: si enim adfuit in
omni dubio, & controversia pro utraque
parte rationes probabiles, utraque pars erit
reflexè certa, quod non peccat: ergo dicta re-
gula numquam habebit locum, quia juxta nos
semper in dubijs eligitur certum, quatenus
super quacumque probabilitate de rectitu-
dine

dine operis fundatur iudicium de non peccato in eo opere; hoc autem ita esse non potest. Ideo enim Jus definit, tenendum certum, omittendum incertum, quia pro certo habuit non posse in cognitione incertâ, seu purè probabili de honestate operis fundari iudicium certum de non peccato in eo opere: ergo multò minùs propter oppositas probabilitates haberi possunt duo iudicia certa, quòd sive hoc, sive oppositum facias, immunis sis à peccato, cum alterutrum ex oppositis necessariò in materiâ præcepti sit peccatum.

N. 65. Contra 6. ait n. 8. quia certitudo nostri iudicij reflexi derivatur à principio universali, quòd licet operari juxta probabilem: sed hoc principium est incertum, etsi daretur esse verum: ergo non possumus assumere illud tamquam certum. Hinc ait n. 10. quòd sic omnino vanum dicere, quòd certitudo in iudicio reflexo haberi possit ex reflexione supra motivum probabile, considerando illud esse probabile, & prudens; vanum, inquit, est, nam reflexio dare non potest motivo, quod non habet in se. Vel igitur illud motivum est prudens ante reflexionem; & tunc non est necessaria reflexio, ut possit ex illo prudenter, & tutò elici operatio; ut patet, quoties motivum est moraliter certum, & evidens, in quo casu, ut tutò operer, non est necessaria reflexio supra certitudinem, & evidentiam motivi: vel non est ex se prudens; & tunc reflexio nihil potest ei dare: quid enim est reflectere supra motivum probabile, nisi illud iterum considerare ut probabile? ut patet in cæteris omnibus: ut enim operatio sit fortis, iusta, temperans, non requiritur reflexio supra motivum considerando illud inducere ad actum fortem, & iustum, sed sufficit, ut à principio sit cognitum tale; quod idem accidit in actibus pravis: ergo inaniter dicitur, quòd reflexio supra probabilitatem motivi requiratur, & præster, ut illud sit prudens, & sit fundamentum ad prudenter operandum.

N. 66. Contra 7. ait n. 13. quia Probabilistæ non aliter probant, quòd liceat operari juxta probabilem, quàm quia operans juxta illam agit prudenter, & Deus nil amplius exigit à nobis; sed hoc est falsum; immò nisi asseratur revelatio, non est credendum: ergo.

N. 67. Contra 8. ait; quia dicere, quòd restitudo operis possit esse incerta, & tamen esse simul certum, quòd eliciens illud opus incertè honestum, sit immunis à peccato propter certitudinem hujus nostri principij, quòd liceat sequi probabile, est iterum assumere ut certum, quòd est incertum: rursus non est

Tom. III.

possibile, quòd operans sit certus se non peccare ponendo opus, quòd incertum est, an sit peccatum: ergo implicat, quòd adfit incertitudo de opere, an sit peccatum, & simul adfit certitudo, quòd non peccet illud exequens: ex. gr. implicat, quòd sit incertum, an dispensatus in carnibus possit cœnare die jejuniij, & certum sit Titio dispensato in carnibus posse cœnare die jejuniij: ex his, inquit, constat impossibilitas certitudinis ejus iudicij reflexi.

Subdit eam certitudinem non tantum esse N. impossibilem, sed, ut ait n. 14. esse merè 68. voluntariam; si enim certitudo ejus principij non est ex ratione, ut probatum est, erit tantum ex voluntate, ut Arist. dicit de ijs, qui adhærent suis opinionibus tamquam demonstrativis: cum autem voluntas non ducta ratione sit libido ex S. Aug. lib. 1. de libero arbitrio cap. 1. talis certitudo erit ex libidine. Quòd autem sit merè voluntaria, suadet n. 15. hac ratione: quia motiva æquè, aut terè probabilia simul applicata eidem intellectui nullum possunt causare assensum; immò se invicem impediunt: ergo cum non detur ratio, cur potius assentiatur huic, quàm illi, tota determinatio est à voluntate, quæ est libera inter media æqualia eligere hoc præ illo, ut docuerat lib. 2. de Act. hum. cap. 12. & ideo Arist. dixit, quòd ad pauca

Riccus. Arist.

respicientes faciliè enuntient, id est, se determinent ad assensum, quia non considerant omnia; e contra viri cordati stantes inter equalia motiva solent omnem assensum suspendere, ut singulariter fecit S. Aug. qui propter hoc ab Antonio Nebrigenfi vocatus est discipulus Academiæ nil affirmantis; & à Secundino Manichæo dictum est, quòd S. Aug. armatus est contra omnia, affirmet verò nihil; & à Luthero, quòd ubique disputet, nusquam asserat: ergo iudicium illud certum reflexum, quòd Probabilistæ formant supra unam partem contradictionis inter æquales probabilitates, est merè voluntarium. Addit n. 16. certitudinem principij reflexi de licito usu esse temerariam, nam procedit ex inconsiderantiâ motivorum, que movent in oppositum. Confirmat; quia incerta pro certis, aut falsa pro veris habere, est error ex S. Aug. sed nos eo iudicio reflexo tenemus ut certam restitucionem operis, quæ, ut deducitur ex principijs probabilibus, est incerta: ergo erramus, & quidem voluntarie.

S. Aug. Nebrig. Secund. Luther.

Secunda ratio est n. 17. quia quando Probabilistæ dicunt licitum sequi probabilem, formando iudicium reflexum, quòd operando juxta illam nullum admittatur peccatum;

Kk tum;

tum; vel intendunt, quòd opus factum juxta illam non sit malum; vel etsi sit in re malum, non sit tamen imputabile ad culpam, illud operanti? Primum non subsistit; quia opus esse in se malum, vel non esse in se malum, non pendet à nostris probabilitatibus, multo minus à judicio reflexo, sed unice pendet à conformitate actus cum lege, & ideo etiam in ignorantibus invincibiliter legem reperiuntur opera mala maioris malitiae, ut patet ex S. Aug. ergo si actus habet

S. Aug. ex se malitiam, non possunt nostra motiva probabilia eam ab eo tollere; alias motiva contraria probabilia transferrent actum de malo in bonum, & e contra: ergo ad summum dici potest, quòd opus illud, etsi ex se malum, non sit imputabile ad culpam operanti ex motivo probabili de ejus bonitate; & ad hoc fortè valere potest judicium illud reflexum certum, (ne de eadem veritate dicatur simul adesse certitudo, & incertitudo) nempe, ut quamvis incertum sit, opus non esse peccatum, seu rectè factum, attamen certum sit, quòd operanti non imputetur ad culpam, quoties operatur ex opinione probabili de ejus bonitate, ut docet

Averf. Averfa 1. 2. qu. 18. sect. 17. ex communi sensu Probabilitatum, dicens, quòd qui operatur ex eo judicio reflexo certo, non se exponit periculo peccandi formaliter, sed ad summum materialiter. Verumtamen subsumit Riccius: sed datur præceptum vitandi

Riccus. peccata materialia: ergo exponens se periculo ea patrandi peccat formaliter: ergo perniciosa, & falsa est doctrina Probabilitatum.

N. Minorem probat 1. quia ipsum peccatum materiale vetatur à lege; non enim vetat lex, nè culpabiliter fiat, sed nè fiat; & eo ipso quòd fiat, culpabiliter fit; ut patet in ignorantibus invincibiliter legem, qui etsi non peccent culpabiliter contra eam, dantur tamen peccata plus, vel minus gravia juxta naturam actus per ordinem ad legem; gravius enim peccatum est incestus, quam fornicatio, etsi utrumque ignoraretur esse peccatum: & trahit calum Pharaonis, & Abimelech, ex quo utroque constat, quanti Deus faciat peccata materialia, de quibus Probabilistæ dicunt non esse curandum: ergo vitanda sunt peccata materialia; immò nisi hæc sint vitanda, non datur peccatum formale, id est culpa; ideo enim culpa est ea patrare, quia ea sunt vitanda, ut proinde mirum sit affirmari oppositum. Confirmat; quia finis directus legis non est removere culpas, sed est removere actus, seu peccata materialia, his enim turbatur ordo à lege præscriptus: ergo vitanda sunt; nam actus

externus contra legem habet propriam malitiam distinctam ab actu interno violationis, quia est contra ordinem rerum intentum à Legislatore, immò propter eum mala est volitio interna.

Probat 2. eandem minorem n. 20. quia si vitanda non essent peccata materialia, se. 7. queretur, quòd laborantes invincibili ignorantia legis instruendi non essent, si enim instruantur, sicut sæpe rei peccati formalis, cum antea erant tantum capaces peccati materialis, quod non est vitandum. Addit peccata materialia esse Dei offensam, quia turbant ordinem à Deo institutum: & n. 21. subdit, quòd si vitanda sunt tantum peccata formalia, sequitur, quòd ratio, ob quam tenemur non peccare, non sit offensam Dei, sed nostrum damnum, quod est impium dicere. Sequela probatur; quia offensam Dei est in omni peccato materiali; est enim actus deordinatus contra institutorem ejus ordinis: ergo si vitanda non sunt peccata materialia, ratio, ob quam tenemur non peccare, non est offensam Dei, sed nostrum damnum. Quare mirum est DD. ne dum Catholicos, sed Ecclesiasticos, & Regulares proterro potuisse, non esse vitanda peccata materialia.

Probat 3. eandem minorem n. 24. quia de peccatis materialibus, etsi per invincibilem ignorantiam committis, adeoque non imputabilibus ad culpam, dolere postumus, & de ipsis gaudere est peccatum: ergo vitanda sunt peccata materialia. Antecedens probatur; quia amicus si ponat invincibiliter opus aliquod contra amicum, ex ipsa ratione amicitiae tristatur de eo opere: ergo ratio charitatis nos obligat, ut doleamus de peccato materiali; & ideo S. Aug. lib. 1. Confess. cap. 7. infantia sua peccata plorat, nempe quòd ubertibus inhiaret plorans, quòd irascereetur maioribus non servientibus ad nutum, hoc autem non nisi, quia ea opera etsi non essent culpa, erant tamen actus ex natura sua deordinati. Similiter legimus S. Theresiam, & S. Magdalenam de Pazziis dolere peccata Infidelium, etsi per ignorantiam invincibilem commissa. Immo Innoc. XI. damnat hanc 15. Jan. Licium est gaudere filio de parricidio patris a se in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hereditate consecuturas: hoc autem homicidium non est nisi peccatum materiale: ergo non licet gaudere de peccato materiali.

Modò rogat n. 24. Probabilitas, an si opus N. ex probabilitate assertum honestum, certo 73. deinde constet fuisse inhonestum, an necesse de eo dolere possimus? Si affirmant, ergo fi-
tentur

tentat fuisse malum, & ex tunc non faciendum; non enim est prudenter taliter operari, ut de opere patrato dolere debeat. Si negant, contra est; quia sicut amicus nolens offensam amici aliquid faciat amico contrarium, ex vi amicitiae de eo dolet; ita Probabilita dum deinde cognoscit se aliquid fecisse, quod in se malum erat, dolere etiam potest de eo, alias declarabit, se plus amare delectationem, aut utilitatem ex eo opere habitam, quam rectitudinem ordinis, & operationis à Deo praescriptam. Addit, quod si de malo ignoranter invincibiliter commisso, cognita ejus malitia, dolere tenemur, immo & de factis ab aliis recte dolemus, multo magis de peccatis factis sub opinione probabili de non peccato. Quod autem de peccatis ex ignorantia commissis dolendum sit, constat ex Scriptura; nam plebs Judaica probabilitatem extrinsecam habebat de non peccato in Christi D. crucifixione; & tamen de eâ illis dolendum fuit: ergo asserere non possumus, ait n. 25. quod dolendum sit de peccatis ex ignorantia invincibili commissis, non autem de commissis ex ignorantia vincibili, & ex opinione probabili.

N. 74. Neque verò, ait n. 27. hæc difficultas premit Sæctatores certi moraliter, quia licet verum sit moralem certitudinem non esse prorsus infallibilem, & qui eam sequitur, peccare posse, eique merito de suo peccato dolendum; atamen dolere tantum debet tamquam de opere non recto, seu contra ordinem ex amore rectitudinis, & ordinis, sicut displicent peccata ab aliis facta, etsi ex ignorantia invincibili facta sint; atamen non debet dolere tamquam de propria culpa, nisi dubitet se ex propria negligentia ad assecutionem veritatis non pervenisse. Ratio est; quia non potest adesse culpa in sequela certitudinis moralis, cum in re morali maior haberi non possit. Addit n. 28. opus ex certitudine morali factum, etsi malum, non esse objectum poenitentiae proprie dictæ, quæ non est nisi de propria culpa; sed admirationis, quod tale opus potuerit esse non rectum: ergo operantibus ex certitudine morali, aut invincibili ignorantia laborantibus non est proprie poenitendum de peccatis sub eâ commissis, quia poenitentia proprie dicta supponit potentiam, & debitum abstinendi ab actu ex S. Aug. quæ non datur in habere certitudinem moralem, aut in laborante invincibili ignorantia; sed habenda est displicentia de irrectitudine operis ob amorem justitiæ, & ordinis. E contra utentes probabilitate debent proprie poenitere de opere malo, quia vel ex inertia negligunt quærere

Tom. III.

certitudinem, vel ex libidine voluntatis contenti sunt probabilitate, non curando veritatem, quod utique est culpa: quod inde maxime constat, quod propter oppositas probabilitates putant esse licitum exequi utrumque extremum; utrumque autem, eo ipso quod sunt opposita, non potest esse rectum: ergo alterutrum necessario est malum, & peccatum materiale: ergo tunc liberè se exponunt periculo peccati materialis; ergo formaliter peccant.

Porro dici non potest cum Averſa, quod N. homo satisfaciat obligationi de vitando peccato, si sequatur, quod probabile est non esse peccatum. Contra enim est, ait n. 29. quia hoc gratis dicitur, immo oppositum constat in humanis; non enim domini contenti sunt, si servus in excusationem mali, quod intulit, dicat, se probabiliter putasse non esse malum, sed ab illis exigunt certitudinem de rectitudine operis.

Tertia ratio est, ait n. 30. quia Probabilitate restringunt utrum probabilitatem, ita ut non liceat in Sacramentis, nec licet Medico, Judici, & aliis pluribus ob grave damnum, quod ex illo usu sequitur; sed hoc sequitur in omni usu probabilitatis, nam sequitur periculum peccati, quo damno nihil gravius: si enim ob mortis periculum secutorum ex remedio minus probabili interdicitur Medico uti pharmaco minus probabili, longè magis interdicienda est licentia opinionis probabilis in omni aliâ materia ob periculum salutis æternæ, quod semper comitatur usum opinionis probabilis. Confirmat: Cur enim, dum probabile est validè conferri Baptismum in hæc formâ, *Ego te baptizo in nomine Genitoris, & Geniti, & Procedentis ab utroque* cur, inquit, non potest Minister formare sibi iudicium illud certum reflexam, quod in omni probabilitate fundatur, quod sic baptizando non peccet? Uti que; quia salus baptizandi non pendet ab illo iudicio baptizantis, aut medentis, sed ex natura rei, & institutione Christi D. & ideo iudicium illud certum reflexum est insane ad intentum. Subsumit; sed etiam bonitas, aut malitia actus non pendet ex nostro iudicio, sed pendet ex natura actus in ordine ad legem: ergo sicut certitudo, illa iudicii nihil confert ad salutem baptizati, aut aegroti, ita neque ad vitandum peccatum.

Quarta ratio est, ait n. 31. Quoties spes affulget, quod correctio fraterna sit profutura, etsi simul probabile sit non profuturam, adhuc teneor eam ex præcepto adhibere; eam enim adhibendo certi sumus non peccare; omittendo autem, rimendum est, ne

Kl. ij. frater

frater nostrâ incuriâ pereat: ergo cum in omni probabilitatis usu adsit timor peccati; sequendo autem moraliter certum, tuti moraliter sumus ab eo periculo, datur præceptum abjiciendi probabilitates, & sequendi moraliter certum. Idem argumentum applicat misericordiæ corporali; eo enim ipso, quod sit tantum probabile pauperem esse in extremâ necessitate, tenemur ei succurrere: cur autem, nisi quia subveniendi certi sumus non peccare; omitendo autem, in periculo sumus violandi misericordiæ præceptum? Ergo tenemur semper sequi moraliter certum, & nemo sequi potest probabile, ne hoc sequens pereat; sicut nullus sequi potest probabile, quod talis pauper non sit in extremâ necessitate, eò quod illud sequens pauper posset perire.

N.
78.

Quinta ratio: quia plures Probabilitatæ, dum casus particulares tractant, aliquando, non autem semper dicunt, opiniones oppositas probabiles esse tutas in praxi: ergo ipsimet fatentur, non omnes probabiles esse tutas; adeoque fateri debent non omnem probabilitatem esse aptum fundamentum judicij reflexi de non peccato in sequendo omnem probabilem. Confirmat: sicut militiæ Duces in præliis, Mercatores in lucris sectandis, immò generaliter homines in suis negotiis dirigendis, non sunt contenti probabilitatibus; cur, ubi res est de præmio, aut poenâ æterna, probabilitatibus fidendum erit, cum nihil profint probabilitates, ut culpa vitetur, & reatus poenæ, si fortè illud opus in se malum sit, immò etiam si non sit? Quia ad peccatum satis, superque est, libere, & voluntariè se exponere periculo peccati: sed sequens probabilem, omisâ probabiliiori, sponte, & ultro nec se exponit peccato, & peccati periculo: ergo probabilitates nihil profunt, immò obstant.

§. II.

Ostendo nec dubitare debere, nec judicium reflexum esse impossibile, nec inutile.

SUMMARIUM.

Ejus contradictoria, n. 80.

Non videtur sanum dicere, quod cognitâ malitiâ operis invincibiliter ignoratâ teneamur propriè dolere, n. 81.

Ratio ex periculo peccati materialis probat solam tutiorem, etsi non probabilem, semper sequendam, n. 83.

Cum judicio probabili de non peccato non stat probabile de peccato, n. 84.

Sequens certò probabilem de non peccato, nec spe-

culativè, nec præflicè dubitat de peccato, n. 85. 87.

Sicut obediens directè dubius, & incertus de peccato in re præceptâ sit reflexè certus de non peccato; ita sequens probabilem directè incertam de peccato, sit per principij superiorum reflexè certus de non peccato, n. 88.

Dilato paritatem à n. 88. ad 90.
Certitudo judicij reflexi de licito usum non mittit à judicio directò, sed ab alijs principijs, num. 89. 90.

Nulla repugnantia inter judicia, directum, & reflexum, n. 90.

Cognitio non mutat physicè, mutat moraliter objectum, n. 91.

Idco recurritur ad judicium reflexum, ut dilamen conscientie certum habeatur, n. 92.

Omnis Probabilista eligit semper certum, non directè, sed reflexè, ibid. & n. 93. 94.

Peto à Riccio revelationem legis damnantis licitum usum, n. 95.

Longè magis certa est Probabilistarum sententia, quam Riccij, n. 96.

Motivum opinionis non est voluntas, sed illi, cui opinio nititur, n. 97.

Riccio ait, certitudinem principij reflexi de licito usu esse temerariam, n. 98.

Sequens minus probabilem nulli se periculo peccati formalis, sed tantum materialis exponit, n. 101.

Peccatum materiale cognitum, non vero prædenter negatum est vitandum: quin repugnat, ut omne materiale vitari possit, n. 102. 103.

Alteruter ex Pontificibus, qui nituntur oppositis opinionibus, incurrit peccatum materiale, ibid.

Nego propriè dolendum de peccati materialibus, n. 104.

Cur amicus conqueratur de malo materiali, non Deus? Ibid.

S. Aug. non plorat poenas peccati, ut peccatum, ibid.

S. Theresia non flevit peccata Infidelium invincibiliter patrata, nisi ut poenas, ibid.

Expono damnatam ab Innoc. XI. de parricidio in ebrietate patrato, à n. 105. ad 110.

Peccatum materiale non est objectum poenitentia strictæ, nec de eo dolere supernaturaliter debemus: nec gaudere de eo cognito, n. 106.

107.

Sequens probabiliter honestum, etsi potest possit opus materialiter malum, poenit ex amore honestatis, n. 107. 108.

Paritas dominorum temporalium nulla, n. 109. 110.

Casus Ecclij Ducis, n. 110.

Discrimen inter Deum, & Dominos temporales. Nullum lacrum ex obligatione universi, aut

probabilioris : quin damnum , n. 112. Non limitamus usum in Iudice , Medico , &c. cum horum probabilitas non sit practica , n. 113. Iudicium certum fundari potest in probabilitate , n. 114. Cur Probabilis non semper oppositas vocent utras in praxi? n. 115.

N. 79. **R**espondeo 1. Quamvis plura clarè , & doctè , & efficaciter Riccius in suis rationibus tradiderit , attamen plura sunt in illis contradictoria , plura non ex toto sana , plura aliquatenus confusa , & omnia , velit , nolit , ab eo solvenda.

N. 80. Contradictoria sunt , *In ignorantibus invincibiliter legem reperiuntur opera mala maioris , vel minoris malitia : & de malo ex ignorantia invincibili commisso , cognitã deinde ejus malitiã , dolere tenemur* , ut dixerat n. 17. & tamen n. 28. dicit , *Opus ex ignorantia invincibili commissum non est obiectum penitentia proprie dictæ.* Ecce patens contradictio ; nam nomine malitiæ , nisi aliquid addatur , venit malitia formalis : rursus tò *dolere tenemur* , significat præceptum dolendi dolore stricto , seu supernaturali : quomodo ergo deinde negat , quòd tale opus maioris , vel minoris malitiæ commissum sub ignorantia invincibili sit obiectum penitentia? si enim non est obiectum penitentia , non tenemur de eo dolere , nec habet malitiam ; si verò tenemur de eo dolere , & habet malitiam , est obiectum penitentia strictæ : ergo contradictio.

N. 81. Non sanum est , quòd opera ex invincibili ignorantia commissa habeant maiorem , vel minorem malitiam ; & quòd , cognitã eorum malitiã , de illis dolendum sit. Immo eo ipso quòd arguit de minori ad maius utens hæc paritate , quòd si de illis est dolendum , multò magis dolendum est de opere malo commisso sub iudicio probabili de honestate ; eo ipso , inquam , quòd ita arguit , supponit , quòd sicut in opere malo sub iudicio probabili de honestate commisso , est longè maior malitia propria , & stricta ; ita etiam in opere malo sub ignorantia invincibili malitiæ commisso erit malitia propria , & stricta , et si minor.

N. 82. Confusa sunt ; quia plerumque à probabilitate speculativã saltat ad practicam , & probabilis cum moraliter certo confundit , ut paulò post ostendam.

N. 83. Demum omnia ab eodem solvenda. Primo , quia etiam ad iudicium moraliter certum sequi potest opus malum. Secundo , quia licet verum sit , quòd tenemur ad moraliter certam , quoties hæc adest , & hec ut evi-

Tom. III

denter certum supponimus ; attamen quoties ea non adest , (non adest autem , quoties materia incerta est inter classici DD. controversa) vel non poterimus operari , si semper est necessaria certitudo moralis , & tamen sæpe operari tenebimur ; vel si operari possumus , quæro , quamnam inter opiniones contradictorias probabiles tunc à nobis sequenda sit , an probabilior , an minus probabilis ? Quocumque autem dicat , tenebitur solvere argumenta deducta ex periculo peccati materialis , quòd potest tam ad probabiliorem , quàm ad probabilem sequi. Immo quæram , quomodo tunc habeatur in eo opere certitudo moralis de non peccato ? Ut enim certitudo reflexa , quòd liceat usus cuiusque opinionis probabilis , à M. Ricciò tãquam insufficientis excluditur , ita etiam certitudo reflexa , quòd liceat in materia incertã usus probabilioris , iisdem argumentis excludendus erit. Quòd si dixerit non requiri certitudinem reflexam de non peccato in sequente probabiliorem , quæram , quomodo ipsum iudicium directum probabilis de non peccato , sit certum de non peccato , & sit regula immediata operationis ? Demum si dixerit in materia incertã sequendam semper tutiorem , contra est , tum quia sæpe obligabimur ad opinionem vix probabilem , quia aliquando opinio tutior non est probabilis , ut patet in opinione obligante post mortale ad actum contritionis , & in negante licere ullam collationem vespertinam jejunanti , quæ etiam non est probabilis ; tum quia ut plurimum tenebimur nihil operari , quia tutius est negativum ; atque adeo melius erit non excipere confessiones , non concionari , non studere , quàm studere , concionari , confessiones excipere ; quia longè remotior est à vanitate , ab impatientia nihil agens , quàm aliquid agens. Ecce igitur Riccius suis argumentis implicari ; & quæ à nobis in iisdem approbantur , non sunt nisi illa , quæ ut certã concedimus : nempe quòd ubi datur moraliter certum , teneamur ad illud , quòd extra dubium est : punctum est , ubi illud non datur , quid à nobis sequendum ? de quo nihil dicit , sed *cap. 3.* supponit , quòd ex jure teneamur semper ad tutius.

Ad 1. rationem fateor peccare , qui ponit N. opus , de quo practice dubitat , an sit peccatum ; at nego , quòd sequens , & operans juxta opinionem certò probabilem practice de non peccato , operetur cum dubio de non peccato. Similiter nego , quòd quoties probabiliter tantum cognoscitur honestas operis , eam cognoscens dubitet de peccato ; iudicium

Kk iij

dicium enim probabile de non peccato non est simul iudicium probabile de peccato, immo hoc excludit: & qui ita arguit, supponit, quod in mente opinantis simul sint duo iudicia probabilia, unum de peccato, aliud de non peccato, quod est chimæra. Hoc si Adversarii caperent, facile in nostram sententiam descenderent, sed quia similitatem motivorum probabilium contrariorum confundunt cum similitate iudiciorum probabilium contradictoriorum, supponendo, quod qui iudicat probabiliter hoc non esse peccatum, iudicet simul probabiliter esse peccatum, ideo a nostris castris abscedunt.

N. 85. Ad instantias, quas contra communissimam Probabilistarum responsionem, volentium necessarium esse iudicium certum reflexum de licito usu opinionis probabilis, quo iudicio dirigi volunt operationem; ad has, inquam, instantias, quamvis ego illis respondere non teneam, nam puto omnino superfluum illud iudicium reflexum, & factis esse, ut supra dixi, ipsum iudicium probabile directum, a quo dirigi volo immediate operationem; attamen iisdem instantiis satisfacere volo. Tum quia instantiæ probant iudicium illud reflexum certum esse absurdum, & repugnans; ego autem puto esse præcisè superfluum: tum quia si omitterem eas solvere, putaret Riccius conelamatum esse de sententiâ stante pro licito usu probabilitatum, quod tamen adhuc esset evidenter falsum; quia, ut infra dicam, sicut ego iudicium illud certum reflexum recuso tamquam superfluum, & tamen admitto licitum usum opinionis certò probabilis practicæ; ita possem etiam gratis admittere esse repugnans, & adhuc tueri licitum usum opinionis certò probabilis practicæ: tum quia ijs instantiis non solutis persuaderet sibi Adversarius solutas non esse, quia insolubiles sunt. Admitto itaque in presenti iudicium illud certum reflexum tamquam necessarium, ut ferè omnes Probabilista sentiunt; & ad 1. instantiam

N. 86. Dico 1. eam ab omnibus Probabilioristis solvendam, nam si cum quacumque probabilitate stat dubium peccati, imò si cum certitudine morali speculativâ, quam Riccius tunc necessariam, (fatetur enim n. 27. peccare posse, qui certitudinem moralem sequitur) quæro, quomodo formet dictamen certum de non peccato, qui sequitur iudicium probabilis, aut moraliter certum de non peccato? cum hoc enim stat etiam dubium peccati: ergo vel dicit dictamen, tene pro certo te non peccare in opere, quod est dubium, an sit peccatum, & sic incurrit in-

stantiam nobis objectam; vel hoc non dicit; & tunc assignet quomodo sit certus de non peccato sequens iudicium moraliter certum de non peccato; vel enim cum hoc stat dubium peccati, & sic recurrit instantia; vel non stat; & sic dubium peccati non habet, nec cum iudicio probabili directo, nec cum certo reflexo.

Dico 2. quòd sicut operari cum dubio N. speculativo peccati non est peccatum, sed tantum operari cum dubio pratico, ut dixi supra; ita quoque tenere pro certo, nec non peccare formaliter in opere, quod est dubium purè speculativum, an sit peccatum, non est peccatum. Addo, quod sequens opinionem practicè probabilem de non peccato, nec speculative, nec practicè dubitans de peccato: non speculative, quia tunc non adest nisi iudicium directum practicum de non peccato, cum iudicio speculativo reflexo de licito usu opinionis probabilis practicæ; non autem adest iudicium practicum directum de peccato: non practicè, quia tunc non adest nisi iudicium practicum directum de non peccato, impossibile cum iudicio pratico de peccato: ergo nullo modo dubitat.

Dico 3. eam instantiam esse solvendam N. in omni eo, qui iudicans probabilis rem 88. præceptam esse peccatum, adhuc Superiori pareat; assignetur enim mihi subito tunc obedientis dictamen: vel enim est hoc, *Certo honestum est parere Superiori etiam in casu, quo res præcepta apparet mihi probabilis esse peccatum;* & sic etiam in nostro casu hoc erit dictamen, *Certo honestum est sequi iudicium probabile de non peccato, etsi habeam fundamenta probabiliora pro non peccato: vel est hoc, Tene pro certo te non peccare parando Superiori, etsi dubites opus præceptum esse peccatum;* & sic etiam in nostro casu, *Tene pro certo te non peccare sequendo iudicium probabile de non peccato, etsi dubites opus illud esse peccatum.* Sicut ergo in casu obedientis, per principium reflexum superveniens, quòd honestum sit parere Superiori, etiam quando probabilis iudicio rem præceptam esse peccatum, conscientia obedientis directè dubia de peccato in re præcepta, sit certa de non peccato; ita in nostro casu per principium reflexum superveniens de licito usu opinionis practicæ probabilis de non peccato, conscientia dubitans de peccato sit certa de non peccato. Immo si profundius scrutemur paritatem obedientis, ita jugulat Adversarium, ut respondendo fati esse non possit. Nam in subito obediendo contra propriam opinionem probabiliorem de peccato, in tali opere concurrunt duo

duo iudicia aliquo modo opposita: primum est iudicium directum probabilius, ex: gr. *Esus est peccatum*; secundum est reflexum, *Idem esus à Superiore preceptus non est peccatum*; & tamen non obstante eo primo iudicio directo probabiliori, *Esus est peccatum*, potest sibi formare conscientiam certam de non peccato; nam ita formaliter, vel æquivalenter discurret: *Honestum est parere Superiore*, quoties opus preceptum non est certo peccatum, sed *esus hic*, & nunc preceptus non est certo peccatum, ergo *honestum est edere*, Superiore precipiente. Econtra in eo, qui sequitur opinionem probabilem de non peccato concurrunt hæc duo iudicia nullo modo opposita: primum, & directum est, *Pictura die festo licet*; secundum, & reflexum est, *Licet sequi opinionem certo probabilem practice*: non autem hæc duo, *Pictura die festo non licet*: Licet sequi opinionem certo probabilem practice: si ergo non obstante iudicio directo, *Esus probabilis non licet*, potest subditus concipere iudicium certum reflexum, *Esus licet iubente Superiore*; quanto magis sequens probabilem, & habens hoc iudicium directum, sive probabilius, sive minus probabile, *Pictura die festo licet*, concipere poterit aliud iudicium certum reflexum, *Pictura die festo licet*, quia licet sequi opinionem probabilem. Rursum sicut iudicium certum reflexum subditi comedentis, Superiore iubente, est certum, non ob motiva, quibus nititur iudicium directum, *Esus non licet*; immò implicat, ut idem iudicium certum reflexum sumat certitudinem ab his motivis, quibus potius retrahitur à comestione; sed est certum ex aliis principiis reflexis, puta, quia est certo *honestum obedire Superiore in omni eo, quod non est certo peccatum*: ita in casu nostro, iudicium certum reflexum de licito usu omnis opinionis certo probabilem practice non est certum ob motiva, quibus nititur iudicium directum, *Pictura die festo licet*, sed ob principia, quibus probatur, *licitum esse sequi omnem opinionem certo probabilem practice*.

N. 89. Hæc autem omnia diligenter noranda sunt, tum à nobis, ut evidenter argumenta Adversariorum solvamus, tum ab Adversariis, ne plura confundant. Hinc patet ad 2. instantiam: non enim iudicium directum dat certitudinem reflexo; immò iudicium directum est objectum materiale iudicii reflexi, sed certitudo iudicii reflexi oritur ab alijs principiis certis; ut enim certitudo hujus iudicii reflexi, *Licet mihi edere Superiore iubente*, oritur ab hoc principio, *Honestum est obedire Superiore in omni re, quæ non certa constat esse peccatum*; ita certitu-

do hujus iudicii reflexi, *Licet mihi sequi opinionem quancumque, an modo certo probabilem practice*, oritur ab his principiis, *Licet omne, quod non certo constat esse verum*: *Licet omne, quod prudentissime iudico esse licitum*: sed licere utrum cuiusque opinionis certo probabilis practice, prudentissimè iudico: ergo &c.

Hinc quoque patet ad 3. instantiam: ut N. enim quia sum incertus, etum esse verum, 90. sum certus, accedente Superioris precepto, esse licitum; supposita enim incertitudine iudicii directi de prohibitione esus, & accedente principio certo reflexo, *Licet Superiore iubente omne, quod est incertum, an liceat*, concipio dictamen certum reflexum de licentia esus, Superiore iubente: ita quia sum incertus picturam esse die festo veritam, accedente principio certo reflexo, quòd *Licet omne, quod est incertum, an liceat*, concipio dictamen certum reflexum de licentia pictura die festo: nil ergo implicans, si res intelligatur. Quæ enim repugnantia in hoc, sum certus reflexe de non peccato in omni opere, quod est incertum, an sit peccatum? Sicut enim nulla est in hoc repugnantia, *Sum certus de non peccato in omni opere precepto à Superiore, quod est incertum, an sit peccatum*; ita nec in illo. Rursum nulla est repugnantia inter iudicium directum incertum de licentia pictura, & inter iudicium reflexum certum de non peccato in pictura: nam iudicium directum incertum habet pro objecto licentiam pingendi, quæ est incerta; iudicium certum reflexum habet pro objecto licentiam picturae ut substantem iudicio probabili de ejus licentia: ergo cum diversa sint objecta iudicii directi ac reflexi, nulla inter hæc duo iudicia potest esse repugnantia; quo modo nulla inter duo iudicia subditi, directum de peccato in esu, reflexum de non peccato in esu, supposito Superioris mandato.

Ad 4. instantiam, quòd cognitio transfe- N. rat objectum de formaliter bono in formaliter malum, si ea mutetur, est prorsus certum, ut patet in ignorante invincibiliter, & in errore invincibili rei precepta: si enim errori succedat cognitio vera de malitia ejus rei, tunc res transit de formaliter bonâ in formaliter malam: etsi enim cognitio nunquam mutet objectum, ut est in re, seu naturam physicam objecti, attamen mutat moraliter, seu in esse objecti, ut in confesso est apud omnes; quod idem fateri debet Riccius: fac enim ut quis per iudicium moraliter certum putet tale objectum non esse verum, cum in re sit verum; illud exequens, non inhonestè saltem, immò juxta nos honestè

nestè operabitur : ergo sicut per Riccium cognitio moraliter certa transfert objectum de moraliter malo in moraliter non malum, immò bonum ; ita quoque omnis alia prudens cognitio hoc faciet. *Æquivocatur* igitur inter objectum in esse rei, circa quod nihil potest cognitio, & objectum ut est in mente, circa quod cognitio potest dare bonitatem, vel malitiam moralem, prout cognitio est diversa.

N.
92.

Ad 5. instantiam dico, quòd tantum absit, ut dicta Scripturæ, Canonum, & Patrum infirmentur per additionem iudicii certi reflexi, quin facillimè hâc viâ salvatur, quomodo in rebus incertis habere semper possimus dictamen conscientie certum, & infallibile; nam sæpe iudicium directum est, vel probabile, vel probabilius, vel moraliter certum; (quod tamen rarò accidit) cuiusque autem ex istis inesse potest falsitas, aut dubium de veritate: ne igitur dictamen conscientie sit incertum, sed omnino certum, recurritur ad iudicium certum reflexum. Hinc omnis Probabilista semper sequitur regulam Juris, *Tutum, & certum est eligendum*; eligit enim id, quod per iudicium certum reflexum iudicatur tutum. Immò peto

Riccium.

à Riccio, quomodo sequens iudicium moraliter certum directum pareat regulæ Juris? nam cum illud esse possit falsum, & dubitari de veritate objecti per illud propositi, consequenter nec certum, nec tutum sequitur. Factum autem est, quòd pro omni re dentur semper rationes pro utraq; parte probabiles; nam aliqua sunt evidentia, aliqua moraliter certa, de quibus non nisi stultè formidare possum: aliqua sunt æquè, aut non æquè probabilia; aliqua habent tantum probabilitatem pro unâ parte, & non pro aliâ; quæ tamen non ideo sunt certa: ita probabile mihi esse potest ob dictum Petri, Turcam meridie dormire; Turcam autem non dormire non est probabile, quia careo omni ratione; nec tamen hinc sequitur, quòd quia careo ratione suadente Turcam non dormire, sim certus, quòd dormiat. Ad id, quod addit, jus habere pro certo, quòd non possit in iudicio incerto de honestate fundari iudicium certum de honestate: dico, tam falsum hoc esse, quam certæ sunt definitiones de rebus incertis, quas Jus Canonicum tulit: ita suppositâ incertitudine domini definit ut certum, standum pro possessore; & suppositâ incertitudine iudicii in subdito, an hâc, aut illâ ratione moveatur ad strictiorem ordinem suscipiendum, definit ut certum, standum Superioris iudicio: ergo iudicium certum Superioris supponit iudicium

N.
93.

incertum subditi. Dico itaque, quòd accedente principio aliquo possum concipere iudicium certum reflexum de honestate operis, cogniti per iudicium directum incertum incerto honesti.

Ad 6. instantiam dico hoc principium N. universale, *Licet sequi omnem opinionem certo probabilem practice*, esse saltem certum; limitat autem suam certitudinem ex omnibus illis rationibus, quibus ejus veritatem sustinuit: quare mirabiliter confundit quæ dicimus, cum iis quæ non dicimus: non enim dicimus illud principium esse certum, quia reflectit supra probabile; sed dicimus illud principium reflexum supra probabile esse certum ob rationes, quibus illud probavimus: hoc enim principium, *Licet sequi omnem opinionem certo probabilem practice*, reflectit supra omnem opinionem certo probabilem practice; atamen non est certum, quia reflectit, sed ob rationes, quibus probatur. Quare dum Probabilistæ dicunt, quòd ut certus sim de non peccato in sequendo aliquam opinionem certo probabilem practice in particulari, necessarium sit aliud iudicium certum reflexum supra licitum usum omnis opinionis certo probabilem practice; hoc dicunt, non quia putent non esse prudens ipsum iudicium certo probabile directum de non peccato in tali opere; nam omnis opinio certo probabilem practice est iudicium prudens; sed ut habeant ultimum conscientie dictamen omnino certum; cum enim negent certitudinem iudicio probabili directo, recurrunt ad iudicium reflexum de licito usu omnis opinionis certo probabilem practice, quod est certum ob rationes, quibus probatur.

Ad 7. instantiam, quæ petit revelationem, N. quòd Deus contentus sit, ut prudenter operemur, peto prius revelationem, quòd Deus non sit contentus ut prudenter operemur, nam sicut obligantis est asserere legem, ita obligantis ad plus est proferre legem ad plus obligantem. Adde, quòd cum inter operari imprudenter, & operari prudenter facile sit discrimen, & noscere quid lex præcipiat, non ita inter operari prudenter, & imprudenter; si Deus hanc legem tulisset, tulisset legem, cujus mensura esset ignota. Utinam omnes prudenter operarentur, non prudentiâ carnis, quæ est imprudentia, sed prudentiâ à Spiritu S. juxta certas Catholice religionis leges præscriptâ.

Ad ultimam patet ex dictis. Hæc sunt, quæ contra certitudinem nostri principii reflectent, *Licet sequi omnem certo probabilem practice*, objicit Riccius tamquam repugnantiâ. Videtur.

Videndum modò quæ contra idem principium addit. Itaque ait r. eam nostri principii certitudinem esse purè voluntariam; sed facile negatur; tales enim trahimus rationes, ut mentem obligent ad ejus principii assensum, ita ut non nisi imprudenter de eo dubitari possit. Sanè si Riccius comparare velit rationes, quas trahit pro hac sua singulari opinione, *Ad honestè operandum requiritur semper certitudo speculativa directà de honestate operationis*, cum rationibus à nobis allatis pro hac nostrà, *Licet sequi opinionem certò probabilem practice*; & multo magis pro istà, *Ad honestè operandum necessarium non est judicium speculativum moraliter certum de honestate operationis*: vel comparare velit Doctores, quos pro sua illà singulari sententià citare potest, cum Doctores, quos nos pro nostrà dedimus, videbit tantum nostras rationes excedere suas, quantum Doctores stantes pro nostrà excedunt numero saltem, ut magis modestè, & minùs verè loquar, Doctores, quos pro tuà trahere potest; nam pro ejus opinione non stat ex tot, quot legi, nisi Fagnanus; pro nostrà autem, quatenus negat necessario semper requiri judicium speculativum moraliter certum, stant omnes Anti-Probabilitatè, & Probabilitatè: quatenus autem ulterius affirmat hoc judicium reflexum tamquam verum, *Licet sequi omnem opinionem certò probabilem practice*, stant omnes Probabilitatè. Si igitur Riccius suam illam sententiàm putat certam, multò magis nos nostram, sive quatenus negat requiri semper judicium speculativum directum moraliter certum de honestate operis; sive quatenus affirmat veritatem hujus judicii reflexi, *Licet sequi omnem certò probabilem practice*.

Ad id quod addit, quòd quoties motiva sunt equalia, ratio assentiendi huic potius, quam illi parti, erit sola determinatio voluntatis: nego tò sola; nam voluntas non determinat intellectum, ut assentiatur sine motivo: ergo non assentitur ex solà voluntatis determinatione; pendet quidem assensus ab arbitrio voluntatis, etiam quando motiva sunt inæqualiter probabilia, sed ab arbitrio voluntatis præsupponente motivum grave præcognitum. Adde duo confundi in præfenti, nempe assensum directum huic præ illà parte, cum hoc judicio reflexo, *Licet sequi omnem certò probabilem practice*. Si quærat, cur intellectus proposito pro utràque parte motivo æquè probabili, assentiatur potius huic, quam illi parti: fateor refundendam determinationem in voluntatem: si autem quærat, ut hic quæritur, impugnat

enim nos dicentes, esse certum hoc principium reflexum, *Licet sequi omnem certò probabilem practice*; si, inquam, quærat, cur intellectus huic quæstioni reflexæ assentiatur; est tantum pondus rationum, ut reddat imprudens hoc judicium reflexum oppositum, *Non licet sequi omnem certò probabilem practice*: ergo fallitur Riccius, dum ab assensu certo hujus principii reflexi transit ad assensum directum unius partis contradictionis, stante æquali probabilitate pro parte oppositâ.

Verumtamen non vacat audaciâ quòd addit n. 16. certitudinem principii reflexi de licito usu, esse temerariam, quatenus, ait, procedit ex inconsiderantiâ motivorum, quæ sunt in oppositum. Ecce nova æquivocatio; nam motivum judicii reflexi de licito usu omnis, adeoque hujus opinionis certò probabilis practice, *Licet pingere die festo*, non est motivum hujus opinionis, nempe quia pictura non est opus servile, sed sunt omnes rationes, quibus licitus usus certæ probabilitatis probatur. Quòd si loquamur de motivis sententiæ reflexæ negantis licitum usum, ea sunt adeo levia, ut in conspectu motivorum sententiæ reflexæ affirmantis licitum usum, evanescant, & totum robur à confusione sumant.

Ad confirm. distingo: Tenere incertum pro certo, manentibus iidem circumstantiis, est error, concedo; mutatis, nego maiorem; & distingo minorem: Nos eo judicio reflexo de licito usu tenemus, ut reflexè certam, honestatem picturæ die festo, quæ, ut deducitur ex principiis probabilibus, est directè incerta, concedo; tenemus ut directè certam honestatem picturæ, quæ est directè incerta, nego minorem, & consequentiam. Adde nos non tenere ut certam rectitudinem, & honestatem, ut deductam ex principiis probabilibus; immò ut ita deductam dicimus speculativè incertam; attamen hæc eadem rectitudo speculativè incerta fit practice certa per principium reflexum superadditum speculativè certum, quòd licitum sit sequi probabilem. Adde etiam, ut supra dixi, eam rectitudinem speculativè incertam, esse simul intransitivè per se ipsam practice certam de non peccato; hoc enim judicium, *Licet pingere*, quòd suppono certò probabile practice, est per se ipsum certum certitudine exclusivâ omnis peccati.

Ad 2. rationem, quam n. 17. vocat principalem, dico nos velle, quòd opus directum, sive immediatè ab ipsâ opinione probabili, sive à judicio reflexo de licito usu opinionis probabilis, ut plerique Probabilitatè docent,

docent, non sit imputabile ad culpam, quid-
 Riccius quid sit, an in se sit, aut non sit malum, nec
 materialiter; eo modo, quo Riccius ipse di-
 cit, opus directum a iudicio ipeculativo mo-
 raliter certo de non malitia, esse imputabile
 ad culpam, etsi esse possit materialiter ma-
 lum; & eo modo, quo Probabiliorista di-
 cunt de opere sequente ad iudicium proba-
 bilibus de non malitia, non esse imputabile
 ad culpam, etsi in se possit esse materialiter
 malum: quare objectio omnes comprehendit,
 siue Anti-Probabilitas, siue Probabili-
 tas, immo omnes Catholicos; nam opus di-
 rectum ab errore invincibili de non malitia,
 non est imputabile ad culpam, seu non est
 formaliter malum, etsi esse possit materialiter
 malum: ergo argumentum ab omnibus
 solvendum. Porro si hoc, quod principale
 vocat, adeo leve est, ut à Riccio, & omni
 Catholico solvendum sit, qualia erunt alia,
 quæ non vocat principalia? Itaque dico,
 quòd operans juxta probabilem, additò, ut
 communiter Probabilista volunt, iudicio
 reflexo certo de licito usu, nulli se exponat
 periculo peccandi formaliter, sed tantum
 materialiter.

N. Quod autem addit, dari præceptum vitan-
 101. di peccata materialia, nego antecedens; alias
 invincibiliter ignorans hodie jejunium, aut
 aliquid remore deductum ex lege naturali,
 per esum peccaret formaliter, eo ipso quòd
 peccat materialiter contra legem jejunii;
 peccaret enim contra præceptum vetans eum
 esum materialiter peccaminosum. Addo ad
 summum dari præceptum vitandi peccata ma-
 terialia certò, & determinatè cognita, ut ta-
 lia, non autem cognita incertò, vel indetermi-
 natè ut talia: sed sequens errorem invincibi-
 lem, aut opinionem probabilem, vel proba-
 bilioriam de non peccato in tali opere, non
 cognoscit certò opus illud esse materialiter
 malum; si enim hoc cognosceret, eo ipso
 cognosceret se peccare formaliter ponendo
 illud: similiter cognoscens in alterutrà ex
 æquè, aut non æquè probabilibus esse pec-
 catum materiale, non cognoscit in quâ de-
 terminatè sit, sed tantum esse in alterutrà
 indeterminatè: ergo sequens opinionem proba-
 bilem, modò hanc, modò illam, de non
 peccato in tali opere, non tenetur vitare
 peccatum materiale, quod ei operi inesse po-
 test.

N. Ad 1. probationem fateor, quòd lex vet-
 102. tet peccatum materiale; attamen sicut dum
 iudico illud probabiliter non esse peccatum,
 iudico simul non dari legem vetantem illud;
 ita etiam non teneor vitare illud, nisi iudi-
 cem determinatè hoc esse peccatum mate-

riale: & distinguo consequens: vitanda sunt
 peccata materialia cognita ut talia, concedo;
 cognita ut non peccata materialia, qualiter
 cognoscuntur ab eo, qui sequitur iudicium cer-
 to probabile de non peccato in tali opere, ne-
 go. Dico itaque, quòd sequens opinionem proba-
 bilem de non peccato, siue semper ean-
 dem, siue modo hanc, modò ejus oppositam,
 numquam certo cognoscit esse peccatum ma-
 teriale in eà opinione; immo iudicat non esse
 peccatum materiale; & ad summum in ge-
 nere, & indeterminatè iudicat, inesse pec-
 catum materiale alterutri; cuius autem
 nescit: quo modo Iudex si certò, immo ex
 Dei revelatione sciret alterutrum ex duobus
 hominibus esse mortis reum, si tamen non
 constet quinam determinatè sit, & neutrius
 probetur reatus, neutrum potest damnare,
 & tamen scit se peccatum materialiter,
 nam absolvit reum: ergo extra dubium est
 nos non teneri vitare omnia peccata materia-
 lia certò, & evidentè cognita, indetermi-
 natè tamen in alterutrà ex utràque parte,
 sed tantum tenemur vitare peccata materia-
 lia certo cognita inesse extremo determinatè
 sumpto. Quod addit ex Scripturâ de Pha-
 raone, & Abimelech, si strictè sumantur,
 probant, ignorantiam invincibilem non excu-
 sare à peccato; si sumantur, ut debent, nil
 probant, ut dixi d. 5. n. 80.

Ad 2. ejusdem minoris probationem, quia N.
 iterum instat vitanda esse peccata materialia, 103
 dico vitanda esse, si certò sciat in tali
 determinatè extremo, non autem si unice
 certò sciat inesse alterutri; quòd adeo cer-
 tum mihi est, ut nisi Riccius nobiscum sen-
 tiant, damnandi erunt de peccato materiali
 formaliter omnes præfatus Theologi, & Pontifi-
 ces; nam in materiâ fidei incertâ, quæ
 Theologi sibi contradicunt, certum est al-
 terutros peccare materialiter contra fidem:
 & quoties Pontifices oppositas dederunt
 sententias, certum est alterutros approbasse
 aliquid materialiter malum: ergo certum est
 non dari legem vitandi omne peccatum ma-
 teriale, nisi quando certò, & determinatè
 cognoscitur esse tale, seu in hac parte con-
 tradictionis determinatè sumptâ, non au-
 tem quando certò, sed indeterminatè scitur
 alterutram esse malam. Hinc patet ad con-
 firm. quam dedi ex Riccio.

Ad 3. probationem ejusdem minoris nego N.
 quòd de peccatis ex invincibili ignorantia 104
 commissis, nisi fortè occurrat dubium, au-
 sint ex tali ignorantia, dolere propriè possi-
 mus; non enim, ut si dicit docet, illa sunt
 propriè peccata; adeoque miror, quemodo
 Riccius assumat oppositum: ergo neque do-
 lere

lere propriè possumus de puro peccato materiali insito forte operi posito sub opinione probabili; tum quia est ex invincibili ignorantia; tum quia non est nisi peccatum materiale. Ad antecedentis probationem, dico 1. eidem teneri Adversarium in ignorantia invincibili: dico 2. quod cum amici non intueantur operantis intentionem, sed opus, & ledantur ab ipso opere externo, etsi bona fide posito, consequenter rectè tristatur, & dolet, qui tali opere externo læsit, quia per illud intulit amico totum damnum, quod homo ab homine pati potest: ut enim homines læduntur, ita contentantur opere exteriori, nullatenus autem ab intentione operantis: ergo si opus illud externum ponatur, ponitur totum, quod inspicit homo. Econtra Deus scrutator cordium non intuetur precipuè, quid homo faciat, sed quâ intentione faciat; & ideo qui ex invincibili ignorantia ponit opus materialiter malum, nullam pœnam meretur; immò si ex errore invincibili supponit illud bonum, meretur juxta nos à Deo præmium. Textus S. Aug. ejusque lacrymæ non sunt ad rem, siquidem opera allata sunt pœna peccati, non peccatum: ergo ea opera plorat ut pœnas peccati, non ut peccatum. Similiter S. Theresia, & S. Magdalena de Pazzis flentes peccata Infidelium, si ea sunt invincibiliter commissa, ut nimium liberaliter arguens supponit, eo ipso non flent tamquam peccata, sed ut pœnas peccati originalis: immò non puto rectè universaliter dictum, eas Sanctas fuisse peccata Infidelium per ignorantiam invincibilem patrorum, nam potius flevit plura eorum peccata ex ignorantia vincibili commissa, & ob quæ deinde damnantur, & per quæ Deus offenditur; flebant enim potius ex charitate spiritali erga Infideles, & Deum, quàm ex charitate temporalis, quâ miserias, & pœnas flemus.

S. Aug.
S. Thet.
S. Mag.
dalen.

N.
105.
Inn. XI.
Riccius.

Ad damnatam ab Innoc. XI. de parricidio in ebrietate patrato, cujus gaudium damnatur ut illicitum, & tamen non est nisi gaudium de peccato materiali; dico eidem teneri respondere Riccium: qui enim ex invincibili ignorantia mentitus est, ut vitam innocentis tueretur, non potest, cognita deinde malitia mendacij, de illo gaudere; ergo tenetur de eo propriè dolere, quod tamen negat n. 27. negat enim peccata ex invincibili ignorantia commissa esse propriè pœnitentiæ objectum; ergo tenetur dare discrimen, cur non possit de eo mendacium gaudere, nec tamen teneatur dolere; discrimen autem, quod dabit, dabimus & nos. Deinde dico rectè eam damnatam fuisse ex pluribus titulis,

quos hic prætereo, & unum tantum assignabo; confunditur enim ab arguente peccatum materiale cognitum ut tale, cum peccato materiali non cognito ut tali; parricidium ab ebrio commissum non cognoscitur ut peccatum materiale ab ipso ebrio ut ebrio; at parricidium commissum ab ebrio cognoscitur ab ipso ebrio ut vigilante, tamquam peccatum materiale habens suam intrinsicam objectivam malitiam: cum autem homo testatur, ut dixi, vitare omne peccatum materiale, seu omne objectum in se malum cognitum ut malum, consequenter non potest huiusmodi vigilans gaudere de parricidio in ebrietate commissum, nam gaudet de objecto intrinsecè malo cognito ut tali: ergo damnata non est ad rem. Imò ex hac ipsa damnata firmatur nostra doctrina: filius enim, dum ebrius patrem occidit, non peccavit formaliter, etsi peccavit materialiter, quatenus posuit objectum ex se malum; econtra filius, qui fuit ebrius, & occidit, dum vigilans gaudet de eo parricidio, peccat formaliter, quia gaudet de objecto intrinsecè malo cognito ut tali: ergo tenemur tantum vitare peccatum materiale cognitum ut tale, qui enim illud ponit, peccat formaliter; non autem tenemur vitare peccatum materiale non cognitum ut tale. Hoc idem vidi deinde approbatum à P. Eliz. lib. 3. P. Eliz. qu. 3. §. 2. pag. 142. ubi ait: Siquis agnoscat rem aliquam fuisse malam, & contra Dei legem, & violationem materialem tristatur, & nolle eam fecisse; & qui hoc negat, videtur non multum amare Deum: non dico, quod pœnitentiam agere debeat; quia supponimus nullam commissam esse culpam propter ignorantiam invincibilem. Hæc P. Eliz. qui negat objectum malum invincibiliter positum esse objectum pœnitentiæ, sed ad summum alicujus tristitia.

Ad quæsitum, in quo Riccius n. 24. perit, N. an si opus ex probabilitate putatum honestum 106. confiter deinde fuisse inhonestum, possumus Riccius. de eo dolere: dico, quod mox dixi, nos non posse nec propriè dolere, quia peccatum materiale non est objectum pœnitentiæ strictè, ut fatetur Riccius; nec gaudere, quia peccatum formaliter; potest quidem gaudere, quod non peccaverit formaliter ponendo illud putans probabiliter honestum, etsi in re sit malum; attamen non potest gaudere, quod illud posuerit, quia jam sciens esse in re malum, gauderet de positione objecti intrinsecè mali, etsi positi sub invincibili ignorantia, aut sub honestatis probabilitate. Ad reliqua patet.

Porro solutiones, quas nostris instantis N. adhibet, nempe quod etiam sequens mora 107. liter certum possit ponere opus materialiter Riccius. malum,

malum, nullæ prorsus sunt, ut patet consideranti; imò contra eas solutiones stat paritas amici; stat dolor asertus, necessarius de omni peccato materiali; stat præceptum vitandi omne peccatum materiale; & stant omnia, quæ contra nos trahit. Dicere autem, quòd sequens moraliter certum ex amore iustitiæ ponat opus materialiter malum, est dicere, quòd nos; nos enim dicimus, quòd sequens probabiliter honestum ponat opus aliquàdo materialiter malum ex amore honestatis, quam putat ei operi inesse. Imò sicut sola culpa est objectum poenitentiae strictæ, & ideo ponens aliquid materialiter malum putatum cum morali certitudine bonum, non habet objectum poenitentiae strictæ, quia opus illud non cognoscitur ut materialiter malum, sed ut certè moraliter bonum; ita à pari, quia sequens probabiliter honestum putat ex gravi fundamento opus illud esse honestum, nullatenus autem putat esse materialiter malum; nam implicant duo iudicia probabilia contradictoria de eodem, consequenter nullam contrahit culpam, nec de eo opere materialiter malo cognito probabiliter ut honesto, dolere debet, ne quidem postquam novit opus illud fuisse materialiter malum, quia sola culpa est objectum poenitentiae strictæ. Verum quidem est, quòd etsi dolere non teneatur, postquam novit opus illud fuisse materialiter malum; tamen non potest de ejus positione gaudere, quia gauderet de objecto materialiter malo, cognito deinde ut tali, quòd non licet.

N. 109. Ad replicam, in qua n. 29. negat, quòd homo satisfaciat suæ obligationi de peccato vitando, si sequatur, quòd probabiliter non est peccatum, repetendo paritatem dominorum temporalium, qui probabilitatibus contenti non sunt.

N. 110. Sed contra; quia sæpe nec certitudine morali còtenti sunt, si ex hac aliquod illis damnum sequatur. Celebre est quòd accidit Eicio strenuo Valentiniani Cæsaris Duci, qui potens Attilam ex toto destruere, ei pepercit minori frage contentus. Laudavit Cæsar ut sapiens, & sanctum sui Ducis consilium; at ut aliquot post menses Attilam in valorem, & everforem Italiae expertus est, Duci suo caput amputari iussit. En opus à Cæsare summè laudatum ut sapiens, quòd tamen, ut damna Attila sibi restituti passus est, poenà capitis punitum fuit: ergo nulla à dominis temporalibus ad Deum paritas. Ratio est; quia illi regulariter ex opere metiuntur intentionem, & opus est quòd illis prodest, aut obest, & ideo fervos laudant, qui modicà diligentia grande illis lucrum parant; & vitu-

N. 111. perant, qui summà vios illis nocent: E contra Deus metitur opus ex intentione operantis; ergo homo legè Dei de non peccato implet, si ponat opus, quòd certò probabiliter iudicetur non esse peccatum materiale; implicat enim, ut peccet formaliter, qui ponit opus sub iudicio prudèti de non peccato materiali. Moneo autem Riccium, ne à similitudine probabilitatis ad probabilitatem similitatis transeat.

Profectò nullus inde fructus, five quis N. obligetur, ne operetur, nisi sub iudicio speculativè moraliter certo, five sub probabiliiori de honestate minus tutæ, ut Certitudinistæ, & Probabilioristæ volunt: nullus, inquam, quam propriæ opinionis estimatio, & alienæ contemptus, præter absurda, quæ in nos congerunt, & iidem subjacent: læpe enim quòd Probabilista minus probabile iudicat, Probabiliorista iudicabit probabilius, & Tutorista moraliter certù. En in hoc calu idem absurdum in objecto, quòd sequuntur, & longè maius in mente sequentis, dum probabilius, aut moraliter certum putat, quòd alii minùs probabile iudicât, nec facile se submittet suâ notoriâ probabilitatè, aut morali certitudine protectus.

Ad 3. dico nec nos, nec alios, si benè intel- N. ligant, restringere practicam probabilitatem in Iudice, Medico, & Sacramentorum Ministro, cum ibi nulla detur practica, sed ad summum speculativa probabilitas; sicut nemo limitat Dei potentiam per hoc quòd neget formare non posse chimæram.

Ad 4. dico esse contra Riccium, tum quia, N. si una est moraliter certa, alia non est probabilis; tum quia, si quoties probabile est, alium quem extremâ necessitate laborare, certum est, quòd ei succurrere teneat, eo ipso super probabilitatem fundari potest iudicium certum: ergo hoc sine jure impugnavit. Dum paritas non est ad rem; quia illud iudicium probabile, *Homo est in extremâ necessitate*, est speculativum, ergo ineptè ex eo inferitur hoc practicum, *Non licet ei succurrere*. Immo ex certo charitatis præcepto reflexè mihi certum est, me teneri succurrere homini, quem speculativè probabiliter iudico extremâ necessitate laborare.

Ad 5. dico, quòd licet Probabilistæ op- N. positas probabiles non semper dicant tutas in praxi, est vel quia non semper iudicant probabiles, vel si tales iudicant, idem apud eos est certò practicè probabile, ac tutum in praxi; & contra. De cætero dicam Riccium non semper moraliter certas secutum, quia non semper omnem suam opinionem dicit moraliter certam.